

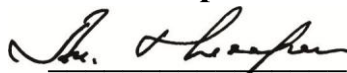
**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії

 А.А. Мазаракі

"17" січня 2019 р.

ПРОГРАМА

**вступного випробування з економічної теорії
для здобуття освітнього ступеня магістра
на основі освітнього ступеня бакалавра, магістра та
освітньо – кваліфікаційного рівня спеціаліста,
здобутого за іншою спеціальністю**

галузі знань   **05 «Соціальні та поведінкові науки»,
07 «Управління та адміністрування»,
12 «Інформаційні технології»,
18 «Виробництво та технології»,
24 «Сфера обслуговування»
28 «Публічне управління та адміністрування»
29 «Міжнародні відносини» - 292 «Міжнародні
економічні відносини»**

Київ 2019

ВСТУП

Дисципліна «Економічна теорія» є науково-методологічним підґрунтям для опанування студентами конкретних економічних знань, необхідним фундаментом, на якому базується вивчення всіх інших економічних дисциплін.

Передбачені програмою логіка та структура дисципліни відображають закономірності та особливості розвитку господарських систем, мотиваційні механізми та дії людей, спрямовані на ефективне господарювання в умовах обмежених економічних ресурсів, специфіку перехідного періоду, проблеми ринкової трансформації економіки України та сучасні процеси глобалізації економічного життя людства.

У цій дисципліні вивчаються питання ефективності господарювання фірми в ринкових умовах, можливості застосування теоретичних моделей у реальній дійсності. Досліджуються закони та закономірності економічного розвитку суспільства, розглядаються економічні цикли, соціально-економічні причини безробіття та інфляції, а також довгострокові тенденції зміни життєвого рівня населення.

Значна увага приділяється питанням грошово-кредитних відносин, фіскальній політиці та державному регулюванню в умовах ринкової економіки.

Програма вступного випробування спрямована на перевірку базових знань з дисципліни «Економічна теорія», отриманих майбутніми фахівцями, включаючи основи економічної теорії, найважливіші концепції економічного аналізу макро- та мікроекономічного розвитку народного господарства; наявність у них логіки економічного мислення та сучасних економічних підходів, базових методів пізнання та аналізу економічних процесів, вмінь знаходити обґрунтовані рішення з економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю, необхідних для якісної підготовки майбутніх магістрів зі спеціальностей «Економіка», «Міжнародні економічні відносини», «Облік і оподаткування», «Фінанси, банківська справа та страхування», «Менеджмент», «Публічне управління та адміністрування», «Маркетинг», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», «Інженерія програмного забезпечення», «Комп'ютерні науки та інформаційні технології», «Харчові технології», «Готельно-ресторанна справа», «Туризм» галузей знань «Соціальні та поведінкові науки», «Управління та адміністрування», «Інформаційні технології», «Виробництво та технології», «Сфера обслуговування».

Вступне випробування проводиться у формі тестування.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії

Становлення і основні етапи розвитку економічної теорії як науки. Сучасні напрями, школи і течії економічної теорії. Розвиток економічної думки в Україні.

Предмет економічної теорії. Економічні закони, принципи і категорії. Методи пізнання економічних процесів і явищ. Загальні та спеціальні методи наукового пізнання та їх використання. Функції економічної теорії.

Місце економічної теорії в системі економічних наук. Економічна теорія як основа економічної політики.

Розвиток економічної теорії на сучасному етапі (лауреати Нобелівської премії П. Самуельсон, Р. Фріш, Я. Тінберген, Дж. Хікс, К. Ерроу).

Тема 2. Економічна система суспільства

Економічні потреби суспільства, їх суть та структура. Піраміда Маслоу. Закон зростання потреб та механізм його дії. Благо як засіб задоволення потреб. Класифікація економічних благ.

Економічні інтереси: сутність, суб'єкти, класифікація. Взаємодія потреб та інтересів як рушійна сила соціально-економічного прогресу.

Економічна система, її сутність та основні структурні елементи. Типи економічних систем.

Власність як економічна категорія. Типи, форми і види власності. Необхідність різноманітних форм власності в ринковій економіці. Світовий досвід роздержавлення та приватизації. Сучасний стан відносин власності в Україні.

Тема 3. Виробництво, його сутність та роль у житті суспільства

Виробництво як визначальний фактор потреб суспільства та їх розвитку. Форми організації суспільного виробництва. Товарне виробництво як основа ринкової економіки та його роль в економічному розвитку суспільства.

Ресурси виробництва та їх види. Абсолютна та відносна обмеженість (рідкісність) ресурсів.

Економічний вибір. Крива виробничих можливостей. Основні фактори виробництва та їх взаємозв'язок. Ефективність виробництва, її сутність. Показники ефективності використання факторів виробництва.

Соціальна ефективність виробництва та її показники. Рівень та якість життя населення. Індекс людського розвитку.

Взаємозв'язок економічної та соціальної ефективності виробництва.

Тема 4. Теорії товару і грошей

Товар та його властивості. Специфіка послуги як товару. Інформація як товар.

Сутність грошей. Функції грошей. Види грошей. Рівняння І.Фішера. Закон грошового обігу. Історичний досвід України в створенні національної грошової одиниці.

Внесок лауреатів Нобелівської премії Г. Мюрдаля, Ф. Гаєка та М. Фрідмана у розвиток теорії грошей.

Тема 5. Теоретичні основи ринкової економіки

Об'єктивні передумови виникнення ринку. Поняття ринку та його сучасне трактування. Ознаки, структура та функції ринку. Види ринків. Критерії класифікації ринків та їх структура. Характерні ознаки сучасного ринку.

Тіньовий ринок: причини виникнення, механізм та соціально-економічні наслідки функціонування.

Об'єктивна зумовленість та сутність ринкової інфраструктури. Елементи ринкової інфраструктури.

Ринковий механізм та його елементи. Сутність попиту і фактори, що його визначають. Закон попиту. Винятки із закону попиту. Крива попиту. Еластичність попиту.

Пропозиція: зміст і фактори, що на неї впливають. Закон пропозиції. Крива пропозиції. Еластичність пропозиції.

Взаємодія попиту та пропозиції. Ринкова рівновага. Фактори, що впливають на зміну ринкової рівноваги.

Сутність ціни. Механізм формування і функції ціни. Види цін.

Дослідження ринку лауреатами Нобелівської премії XXI століття: Дж. Акерлофом, П. Даймондом та К. Пісаридесем; Е. Ротом та Л. Шеплі; Ю. Фамою та Р. Шиллером.

Тема 6. Конкуренція та монополія

Сутність конкуренції. Функції конкуренції. Форми конкуренції. Методи конкурентної боротьби. Типи конкурентної поведінки. Позитивні й негативні наслідки конкуренції.

Ринок досконалої конкуренції. Ринок монополістичної конкуренції. Олігополістичний ринок. Суть олігополії. Олігополія і конкуренція. Олігополія та економічна ефективність.

Монополія та типи монополізації. Види монополій. Типи монополій. Організаційні форми утворення монополій. Економічні наслідки діяльності монополій.

Конкурентна політика і антимонопольне регулювання. Світовий досвід створення антимонопольного законодавства. Сучасні моделі антимонопольної політики. Антимонопольно-конкурентна політика в Україні.

Дослідження ринкової влади та її регулювання (лауреат Нобелівської премії Ж. Тіроль).

Тема 7. Теорія поведінки споживача

Споживач як суб'єкт ринкових відносин. Основний зміст теорії поведінки споживача. Вимоги та умови визначення споживчого вибору.

Корисність і попит. Функція корисності. Загальна і гранична корисність. Криві байдужості та їх властивості. Карта кривих байдужості. Гранична норма заміщення. Обмеження можливостей споживача. Бюджетні обмеження споживача. Умови рівноваги споживача. Розширене бюджетне обмеження.

Тема 8. Підприємництво та підприємство в ринковій економіці

Суть підприємництва та умови його існування. Економічні функції підприємництва. Види та суб'єкти підприємницької діяльності. Форми підприємництва. Підприємництво і бізнес. Моделі підприємництва. Розвиток підприємництва в Україні. Банкрутство. Законодавство про банкрутство.

Підприємство як суб'єкт економічної системи. Організаційно-правові форми підприємств. Соціально-економічна характеристика підприємств. Функції підприємства.

Дослідження лауреатів Нобелівської премії Г. Саймона – дослідження процесу прийняття рішень у межах економічних організацій та Ж. Тіроля щодо впливу репутації на успішність господарювання.

Тема 9. Капітал підприємства, його кругообіг та обіг

Сутність капіталу, його матеріально-речовий зміст та соціально-економічна форма. Кругообіг капіталу. Промисловий капітал. Стадії кругообігу і функціональні форми промислового капіталу.

Основний капітал. Фізичне та моральне зношення основного капіталу. Амортизація. Норма амортизації. Амортизаційний фонд як одне з джерел відтворення основного капіталу.

Обіговий капітал. Час і швидкість обігу. Фактори, що впливають на швидкість обігу. Оборотні засоби та їх структура.

Витрати виробництва. Альтернативні витрати. Явні та неявні; внутрішні та зовнішні витрати. Постійні, змінні, сукупні, середні та граничні витрати.

Прибуток: сутність, види. Рентабельність. Норма рентабельності. Економічний та бухгалтерський прибуток.

Тема 10. Капітал сфери товарного обігу

Сфера обігу та її місце в системі суспільного економічного відтворення. Суб'єкти сфери обігу. Функції сфери обігу. Г. Хемілтон про нову торгову революцію.

Торговельний капітал. Суть, функції та форми торговельного капіталу. Взаємозв'язок промислового і торговельного капіталу. Особливості сфери функціонування торговельного капіталу та його структура.

Теорії джерел торговельного прибутку. Торговельний прибуток: сутність, джерела та механізм утворення. Норма торговельного прибутку.

Витрати обігу: особливості, види та джерела відшкодування.

Сучасні форми торговельного підприємництва. Сутність та функції оптової та роздрібно-торгівлі. Товарна біржа, торговельні доми, ярмарки, виставки, аукціони: порівняльна характеристика. Інтернет-торгівля. Поняття та особливості електронної торгівлі. Переваги та недоліки електронної торгівлі.

Тема 11. Позичковий капітал

Генезис, сутність, особливості та джерела утворення позичкового капіталу. Функції позичкового капіталу. Позичковий відсоток. Кредит як форма руху позичкового капіталу. Суть та функції кредиту. Форми кредиту. Суб'єкти

та об'єкти кредитних відносин. Роль і функції кредиту в сучасній економічній системі.

Банківська система як інфраструктурний елемент економіки. Банки, їх види та функції. Центральний банк як головний суб'єкт кредитних відносин. Позабанківські кредитні установи.

Тема 12. Ринкові відносини в аграрному секторі

Аграрна сфера виробництва та її особливості. Сутність аграрних відносин. Форми господарювання у сільському господарстві. Рентні відносини. Сутність земельної ренти, її види та механізм утворення. Розподіл і використання рентного доходу.

Ринок землі. Попит і пропозиція на землю. Ціна землі.

Агропромислова інтеграція й агропромисловий комплекс. Механізм реалізації аграрних відносин у сучасних умовах. Державна політика регулювання та підтримки сільськогосподарського виробника.

Тема 13. Доходи населення, їх формування та розподіл

Доходи, їх види та джерела формування. Форми розподілу доходів. Номінальні та реальні доходи. Диференціація доходів та її межі. Крива Лоренца та коефіцієнт Джині.

Заробітна плата: сутність, форми, види та системи заробітної плати.

Соціальні аспекти економічних відносин. Прожитковий мінімум. Бідність. Необхідність та сутність системи соціального захисту населення. Роль держави у забезпеченні соціального захисту в умовах ринкової економіки.

Тема 14. Суспільне відтворення. Система національних рахунків

Зміст процесу суспільного відтворення. Умови реалізації та відтворення суспільного продукту. Просте, розширене відтворення.

Система національних рахунків. Основні макроекономічні показники: національний обсяг виробництва, загальний рівень цін, зайнятість. Валовий внутрішній продукт (ВВП) та валовий національний дохід (ВНД). Методи обчислення ВВП: виробничий, кінцевого використання, розподільчий. Подвійний рахунок та його виключення. Чистий національний продукт (ЧНП) та чистий національний дохід (ЧНД). Валовий національний наявний дохід (ВННД). Обчислення реальних обсягів: номінальний та реальний ВВП. Поточні та постійні ціни. Темп зростання та темп приросту реального ВВП. Індекс цін та дефлятор.

Тема 15. Макроекономічна рівновага та циклічність суспільного виробництва

Сутність сукупного попиту та його структура. Цінові та нецінові фактори, що визначають сукупний попит. Сукупна пропозиція. Сукупна пропозиція у довгостроковому та короткостроковому періоді. Цінові та нецінові фактори, що визначають сукупну пропозицію.

Взаємозв'язок сукупного попиту та сукупної пропозиції. Рівноважний обсяг виробництва.

Циклічність як об'єктивна закономірність економічного розвитку. Причини і механізм циклічних коливань. Основні характеристики циклів. Економічне зростання, його типи та рушійні сили. Фактори та критерії економічного зростання.

Інфляція, її сутність, причини та види. Інфляція попиту та інфляція витрат. Стагфляція. Соціально-економічні наслідки інфляції.

Зайнятість та відтворення робочої сили. Безробіття, сутність, причини виникнення та його види. Закон Оукена.

Тема 16. Держава та її економічні функції

Необхідність і межі державного регулювання ринкової економіки. Держава як суб'єкт економічної системи. Теоретичні погляди на роль держави в економіці. Економічні функції держави. Форми, методи та інструменти державного регулювання економіки.

Фінансова система. Суть і структура фінансової системи. Державний бюджет. Місцеві бюджети. Формування доходів і витрат державних та місцевих бюджетів.

Податки. Функції податків. Класифікація податків. Крива Лаффера. Бюджетно-податкова система як інструмент економічної політики держави. Необхідність державного регулювання в умовах ринкової економіки. Співвідношення державного і ринкового механізмів регулювання національної економіки.

Внесок лауреата Нобелівської премії Л. Клейна у дослідження економетричних моделей та їхнє застосування в економічній політиці. Дж. Стіглер про дослідження причин та наслідків державного регулювання.

Тема 17. Світове господарство і міжнародні економічні відносини

Сутність та етапи становлення світового господарства. Основні форми міжнародних економічних відносин та види інтеграційних формувань. Головні інтеграційні угруповання світу. Місце Європейського економічного співтовариства у світовій економіці. Перспективи інтеграції економіки України у світову економічну систему.

Міжнародна торгівля та її економічні основи. Міжнародний поділ праці, його принципи і форми. Міжнародна спеціалізація і кооперація виробництва. Теорії міжнародної торгівлі. Протекціонізм і вільна торгівля. Структура світового ринку. Основні тенденції розвитку світового ринку. Методи конкурентної боротьби на світовому ринку. Міжнародні торговельні організації. Міжнародний рух капіталів. Причини, форми, особливості вивозу капіталу на сучасному етапі розвитку світового господарства.. Міжнародні кредити.

Внесок лауреатів Нобелівської премії Б. Оліна та Дж. Міда в теорію міжнародної торгівлі і міжнародного руху капіталу. П. Робін Кругман щодо причин глобальної урбанізації, пов'язаних з міжнародною торгівлею. Нові

концепції (І. Валлерстайна, Г. Джереффі, Г. Хемілтона) щодо ролі міжнародних економічних відносин.

Зміст і структура світової валютної системи. Міжнародний валютний фонд. Європейський банк реконструкції та розвитку. Міжнародні валютно-фінансові відносини. Валютні ринки. Міжнародні валютно-фінансові організації.

Міжнародна міграція робочої сили. Сутність і причини міжнародної міграції робочої сили. Основні напрями міграції. Утворення міжнародного ринку робочої сили.

Тема 18. Економічні аспекти глобальних проблем

Причини виникнення, сутність і класифікація глобальних проблем. Глобальні проблеми та шляхи їх розв'язання. Сучасні глобальні проблеми.

Паливно-енергетична та сировинна проблеми. Екологічна криза та форми її прояву. Демографічні проблеми світу та шляхи їх вирішення. Проблема та шляхи скорочення зон зубожіння, голоду і хвороб у світі. Проблеми роззброєння та мирного використання атому. Необхідність і форми міжнародного співробітництва у вирішенні глобальних проблем та розвитку світового господарства.

КРИТЕРІЇ

оцінювання знань на вступному випробуванні з базової підготовки для здобуття освітнього ступеня магістра на основі бакалавра, магістра та освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста, здобутого за іншою спеціальністю

1. Загальні положення

- Мета випробування з базової підготовки – оцінити відповідність знань, умінь та навичок згідно з вимогами програми вступного випробування з базової підготовки.

2. Структура екзаменаційного білета

- Екзаменаційний білет з базової підготовки складається з 20-ти закритих тестових завдань.

3. Критерії оцінювання

- Рівень знань оцінюється за 200-баловою шкалою.
- Серед відповідей на тестове завдання вступнику слід обрати одну правильну.
- Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 10 балів, а неправильна – у 0 балів.

Особи, які отримали менше 100 балів до складання фахового вступного випробувань не допускаються

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

ОСНОВНИЙ

1. Історія економіки та економічної думки: підручник; за ред. В.Д. Базилевича; Київ. нац. ун-т імені Т.Шевченка. К.: Знання, 2018. 775 с.
2. Економічна теорія: підручник / Київ. нац. торг.-екон. ун-т ; [В. Д. Лагутін та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. В. Д. Лагутіна. - Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. - 607 с.
3. Економічна теорія (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка). Мікроекономіка [Текст] : навч. посіб. / [Н. П. Мацелюх та ін.] ; Держ. фіск. служба України, Ун-т держ. фіск. служби України. - Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2018. - 429 с.
4. Внутрішня торгівля України: монографія / А.А. Мазаракі, В.Д. Лагутін, А.Г. Герасименко [та ін.]; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.А. Мазаракі. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2016. – 864 с.
5. Базилевич В. Д. Економічна теорія: політична економія: навч.посіб., 9-е вид. / В. Д. Базилевич. – К.: Знання, 2014. – 710 с.
6. Лагутін В.Д., Пронкіна Л.І. Макроекономіка: навчальній посібник. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – 268.

ДОДАТКОВИЙ

7. Базилевич В. Економічна наука та освіта в епоху системних трансформацій: нові виклики і запити до фундаментальної теорії. Економіка України, 2016. - №8. - С. 78- 93.
8. Білорус О. Політекономічний прогноз глобального співрозвитку в ХХІ столітті: глобальний посткапіталізм чи світ-система інформаційно-мережевого глобалізму // Економічна теорія . - 2018. - № 4. - С. 5–20.
9. Бобух І. Поведінкова економіка та сталий розвиток: ключові аспекти взаємозв'язку/ І.Бобух // Економіст. - 2016. - № 6. - С. 4–8. - Режим доступу: <http://ua-ekonomist.com/abstracts/june-2016/>
10. Вертелева О. Фактори міжнародної конкурентоспроможності України/ О.Вертелева // Вісник КНТЕУ. - 2016. - № 3. - С. 33–48. - Режим доступу: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2016/03/4.pdf>
11. Геєць В. Політико-економічні засади дослідження сучасного суспільства. Економічна теорія, 2015. № 3. С. 5-13.
12. Геєць В.М. Суспільний капітал – 25: одержавленість чи державо творчість? / В.Геєць // Економіка України. - 2016. - № 8. - С. 3–6.
13. Жаліло Я. А. Особливості реалізації економічної політики держави в умовах сучасних тенденцій суспільного розвитку / Я. А. Жаліло // Економічна теорія. - 2016. - № 1. - С. 39-52. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecte_2016_1_5
14. Жукова Л. Ж. Альтернативність економічного розвитку держави з погляду інституціонального підходу / Л. Ж. Жукова // Економічна теорія. - 2016. - № 2. - С. 33-45. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecte_2016_2_4

15. Кредісов А.І, Білоус А.О. Державно – приватне партнерство: світовий досвід та його використання в Україні / А.І.Кредісов, А.О.Білоус // Економіка України. - 2016. - № 2. - С. 4–15.
16. Лагутін В. Можливості інституційного аналізу суспільної стабільності та розвитку. Вісник КНТЕУ: науковий журнал. 2018. №3 (119). С. 37-52.
17. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. Экономикс: принципы, проблемы, политика: В 2т.: Пер. с англ. -М.: Республика, 2002.
18. Маршалл А. Принципы зкономической науки: В 3 т.: Пер. с англ. - М.:Прогресс, 1993.
19. Самуельсон Н.А. Нордгауз В.Д. Мікроекономіка: Пер. с англ. - К.: Основи, 1998.
20. Тарасюк М.В., Малярчук О.В. Сучасний стан реалізації інноваційної політики України та її фінансове забезпечення/ М.В.Тарасюк, О.В. Малярчук // Економіка та держава . - 2017. - № 1. - С. 19–24. - Режим доступу: [http:// www.economy.in.ua/pdf/1_2017/6.pdf](http://www.economy.in.ua/pdf/1_2017/6.pdf)
21. Уманців Ю., Міняйло О. Економічна політика держави в умовах глобальних трансформацій. Економіка України, 2018. - №9. - С. 37- 49.
22. Хикс Дж. Стоимость и капитал: Пер. с англ, / Под ред. Р.М. Энтова. - М.: Прогресс: Универс, 1993.
23. Хрустальова В.В., Мамічева Л.П. Розвиток соціального напрямку економічної думки в Україні наприкінці ХІХ — початку ХХ /В.В. Хрустальова, Л.П. Мамічева // Економіка та держава. – 2014. - № 11. С. 68-71. - Режим доступу: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2014/16.pdf

Інтернет-ресурси

24. Президент України – www.president.gov.ua
25. Кабінет Міністрів України – www.kmu.gov.ua
26. Верховна Рада України – www.rada.gov.ua
27. Міністерство економіки України – www.me.gov.ua
28. Міністерство фінансів України - www.mfu.gov.ua
29. Національний банк України - www.nbu.gov.ua
30. Державна служба статистики України – www.ukzstat.gov.ua
31. Світовий банк - www.worldbank.org
32. Міжнародний валютний фонд - www.imf.org